



НАЦИОНАЛЬНЫЙ
БАНК
ТАДЖИКИСТАНА



Тадқиқот оид ба афзоиши талабот ба пули нақд дар иқтисодиёт

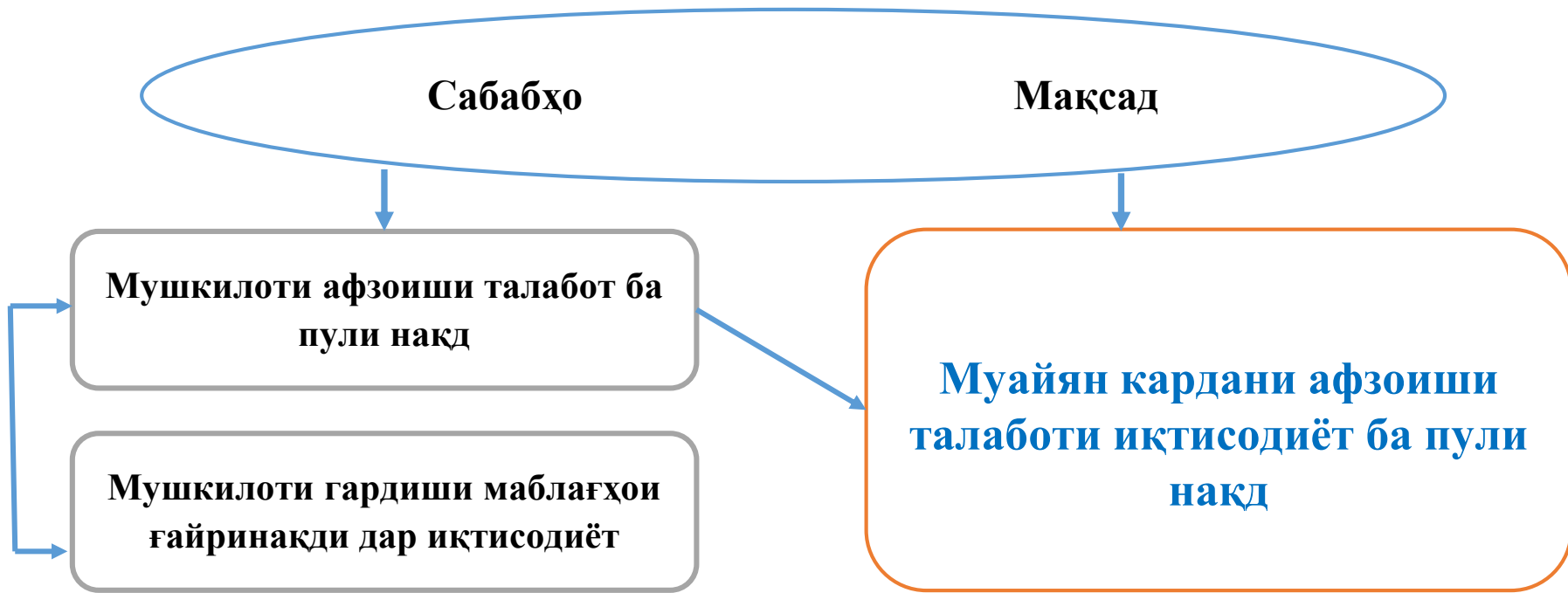


Пажӯҳишгоҳи илмӣ - тадқиқотӣ

Мундариҷа

- Тағйироти сохторӣ-динамикии нишондиҳандаи пулҳои захиравӣ
- Коэффитсиенти нақдикунонӣ
- Коэффитсиенти монетизатсия
- Таъсири суръати афзоиши ҳаҷми пули нақд ба болоравии сатҳи нархҳо
- Давомнокии гардиши пули нақд
- Суръати гардиши ҳаҷми пул ва пули нақд
- Рушди иқтисодӣ пинҳонӣ ва афзоиши талабот ба пули нақд
- Пешниҳодҳо

Сабабҳои зарурияти гузаронидани тадқиқот ва мақсади он



Тағйироти сохторӣ-динамикии нишондиҳандаи пулҳои захиравӣ

Аз рӯи коэффитсиенти интегралии тафовути сохтории К. Гатева:

$$(I = \sqrt{\sum(v_1 - v_2)^2 : (\sum v_1^2 + \sum v_2^2)} = \sqrt{118.4 : (5982.9 + 6986.8)} = 0.0955).$$

Аз рӯи индекси А. Салаи:

$$(I = \sqrt{\sum[(v_1 - v_2) : (v_1 + v_2)]^2 : n} = \sqrt{0.1 : 4} = 0.08832).$$

Унсурҳои пулҳои захиравӣ	январӣ соли 2017		августӣ соли 2017		v1-v2	(v1-v2)^2	v1^2	v1+v2	v2^2	(v1-v2/ v1+v2)^2
	млн. сомонӣ	бо % аз ҷамъи умумӣ (v1)	млн. сомонӣ	бо % аз ҷамъи умумӣ (v2)						
Пули нақди дар муомилот	8289	74,8	10821	82,6	-7,8	61,5	5592,6	157,4	6827,4	0,00248
Захираҳои ҳатмӣ	507	4,6	626	4,8	-0,2	0,0	20,9	9,4	22,8	0,00048
Суратҳисоби муросилотӣ	2124	19,2	1525	11,6	7,5	56,5	367,2	30,8	135,6	0,05955
Дигар пасандозҳо	164	1,5	124	0,9	0,5	0,3	2,2	2,4	0,9	0,04821
Ҷамъ (ПЗ)	11084	100	13096	100	0	118,4	5982,9	200,0	6986,8	0,1

Коэффитсиенти нақдикунонӣ

Коэффитсиенти нақдикунонӣ: тақсими ҳаҷми унсури пулии М0 ба ҳаҷми унсури пулии М3

✓ моҳи январӣ соли 2017 - 75,76%

✓ моҳи августи соли 2017 - 81,31%

Афзоиши миёнамоҳонаи коэффитсиенти нақдикунонӣ дар давраи январ-август соли 2017 ба 1,0 фоиз баробар мебошад.

Коэффитсиенти монетизатсия

Коэффитсиенти монетизатсия: тақсими ҳаҷми
унсури пулии МЗ ба ҳаҷми ММД

✓ январ-август соли 2017 → **35,01%**

Бо сабаби он ки пули нақд асосан дар бозори чаканаи
мол истифода мешавад коэффитсиенти монетизасия
(М0/ҳаҷми гардиши моли чакана) **84,82 фоизро** ташкил
медихад.



*соли 2017 маълумот барои 9-моҳ

Манбаъ: www.nbt.tj (Бюллетени омили бонкӣ)
www.stat.tj (Омили солонаи ҶТ)

Таъсири суръати афзоиши ҳаҷми пули нақд ба болоравии сатҳи нархҳо

Суръати афзоиши ҳаҷми пул ва савдои чакана дар
январ-август соли 2017:

- ✓ афзоиши миёнамоҳонаи M0 4,5 %
- ✓ афзоиши ҳаҷми пули нақди дар муомилотбуда 3,9 %
- ✓ афзоиши миёнамоҳонаи гардиши савдои моли чакана
ба 3,3 %
- ✓ афзоиши унсури пулии M0 нисбат ба афзоиши
гардиши савдои чакана 1,2 %
- ✓ афзоиши пули нақди дар муомилотбуда нисбат ба
афзоиши гардиши савдои чакана 0,6 %

Суръати гардиши ҳаҷми пул ва пули нақд

Суръати гардиши ҳаҷми пул (М3):

- ✓ дар соли 2007 - 9,1 маротиба
- ✓ дар соли 2010 - 8,3 маротиба
- ✓ 9-моҳи с. 2017 - 5,1 маротиба

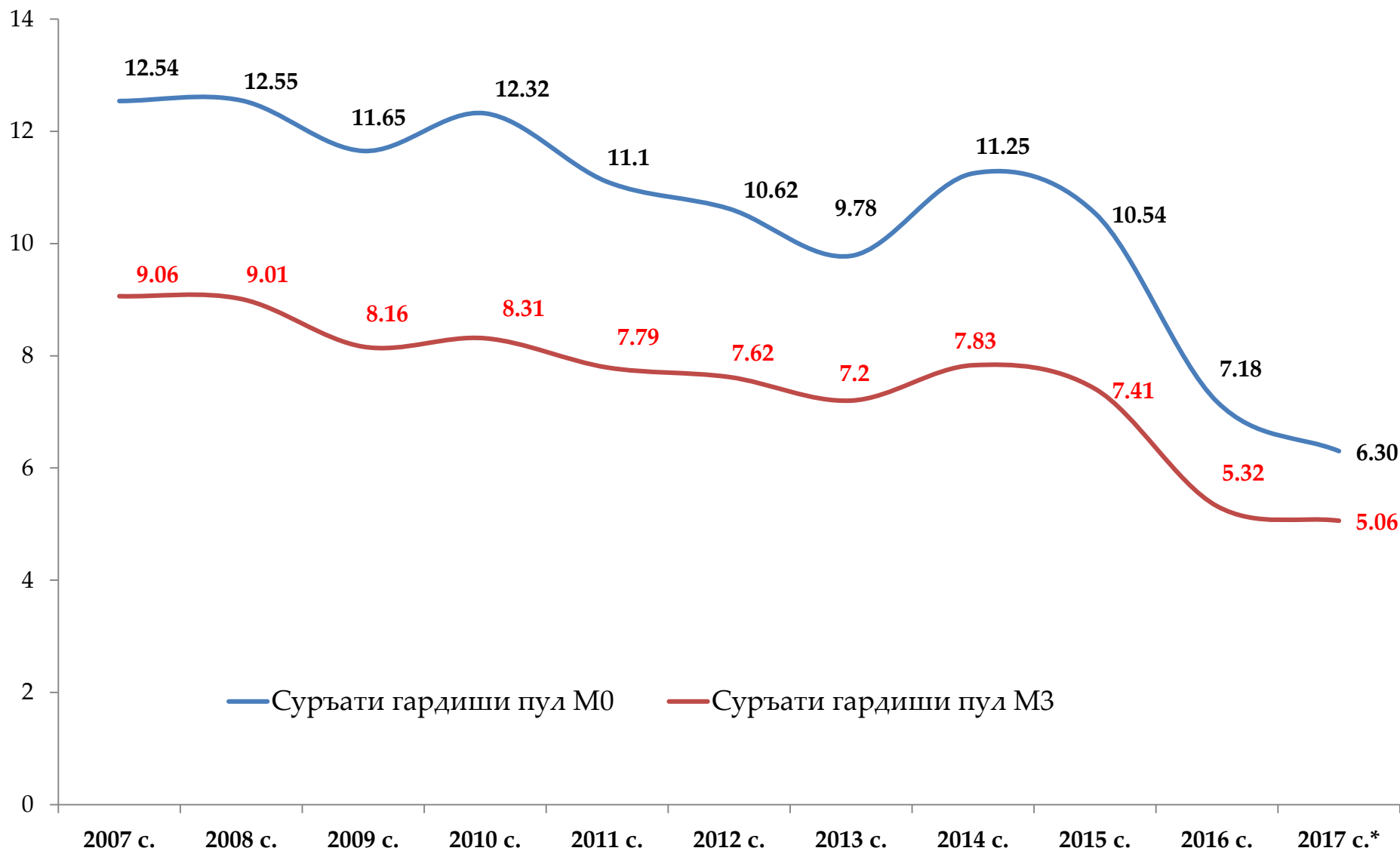
Суръати гардиши пули нақд (М0):

- ✓ дар соли 2007 - 12,5 маротиба
- ✓ дар соли 2010 - 12,3 маротиба
- ✓ 9-моҳи с 2017 - 6,3 маротиба

Яъне:

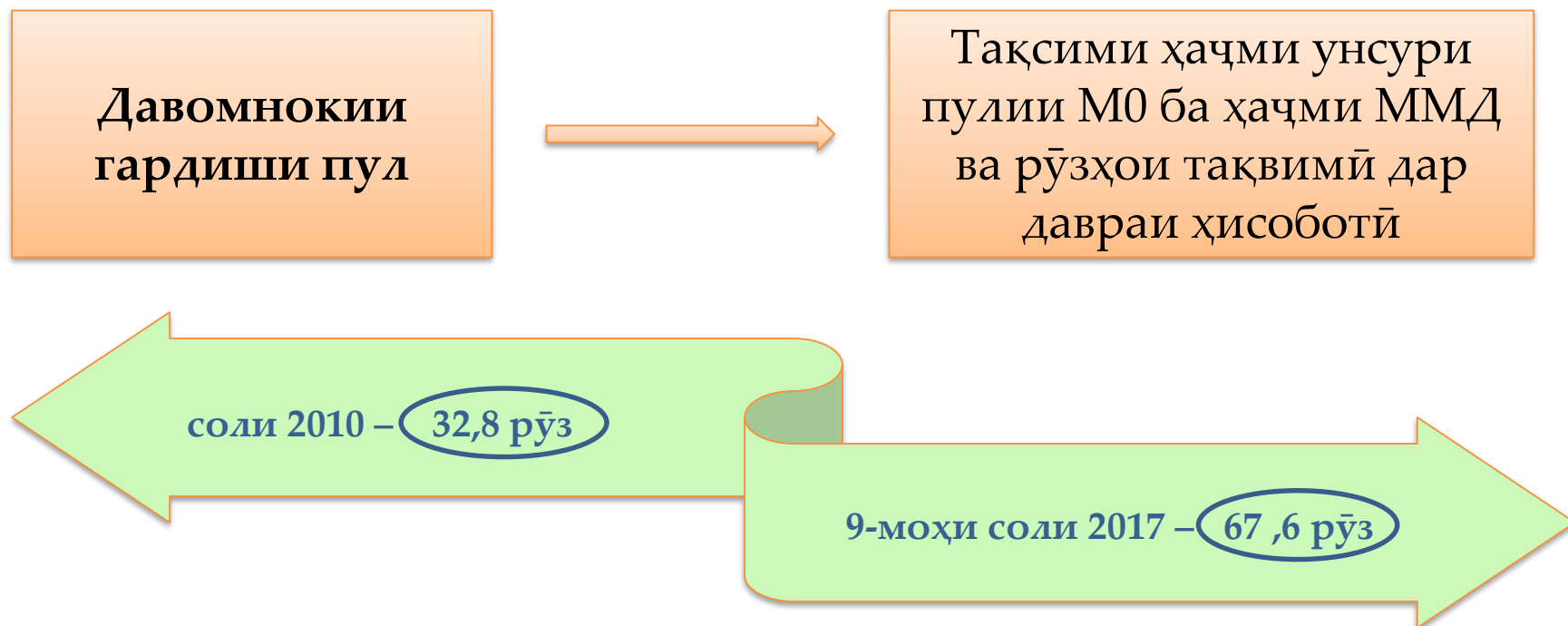
- Маблағҳои пулии нақдина берун аз низоми бонкӣ гардиш ёфта истодаанд.

Суръати гардиши ҳаҷми пул ва пули нақд



*соли 2017 маълумот барои 9-моҳ

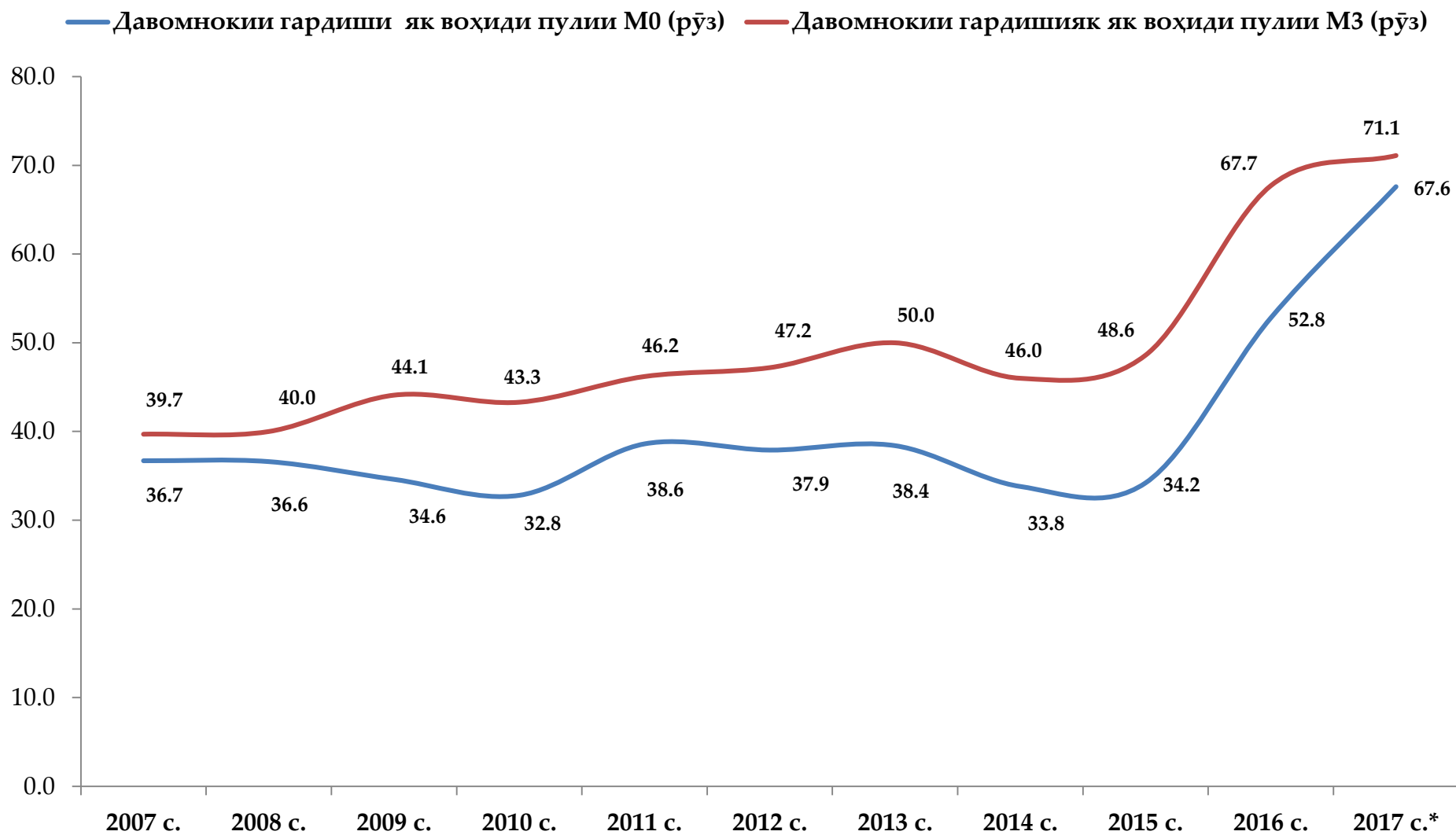
Давомнокии гардиши пули нақд



Сабабҳо:

- фаъолияти сусти ташкилотҳои қарзӣ дар самти амалиётҳои қарзӣ (зиёдшавии қарзҳои ғайрифавол)
- талаби пасандозҳо ба пули нақд

Давомнокии гардиши пули нақд



*соли 2017 маълумот барои 9-моҳ

Сабабҳои афзоиши талабот ба пули нақд дар иқтисодиёт

Ислоҳот дар татбиқи сиёсати пулию қарзӣ:

- воситаи ягонаи пардохт ҷорӣ гардидани пули милли-Сомонӣ;
- хариду фурӯши амволи ғайриманқул бо пули милли;
- зиёд кардани захираҳои байналмилалӣ БМТ (бо сомонӣ);
- пешниҳоди интиқолҳои пулӣ бо сомонӣ;
- гузаронидани ҳама гуна амалиётҳои молиявӣ пули субъектҳои иқтисодӣ дар дохили иқтисоди кишвар танҳо бо пули милли.

Дигар сабабҳо:

- фаъолияти сусти ташкилотҳои қарзии кишвар дар самти амалиётҳои қарзӣ (бозгашти қарзҳо ва афзоиши қарзҳои беэътимод);
- аз нав барасмиятдарории маблағҳои қарзӣ (ҳамчун анъана, ки оқибати он ба зиёдшавии қарзҳои ғайрифавол, афзоиши *“ҷоҳи қарзӣ” (долговая яма)*;
- пинҳони амал кардани қарздиҳии хусусӣ дар иқтисоди кишвар (маблағҳои бемаҳдуд ва бо фоизи баланд аз 3 то 5%-и моҳона).

Мушкилот ва роҳҳои бартараф кардани он

Мушкилот:

- рушди иқтисодӣ пинҳонӣ вобаста ба андозбандии субъектҳои иқтисодӣ.

Роҳҳои бартараф кардани мушкилоти мавҷуда:

- вусъат бахшидан ва пайдо намудани роҳху воситаҳои зиёд кардани ҳисоббаробаркуниҳои муосири ғайринақдӣ ҳамчун воситаи пардохт;
- қорӣ кардани имтиёзҳои андозӣ мавриди пардохти ғайринақдӣ барои ҳавасмандгардониҳои субъектҳои иқтисодӣ;
- андешидани чораҳои дахлдор ҷиҳати истифода аз амалиётҳои муосири бонкӣ (таблиғот ва иттилоотнокии аҳоли аз ҳолати аниқи молиявии ТҚ);
- таъсиси нуқтаҳои фурӯши картҳои пардохтии бонкӣ дар марказҳои савдо ва кам кардани нархи молу маҳсулоти аввалиндараҷа дар ҳолати харидории он бо корти пардохтии бонкӣ;
- аз ҷониби марказҳои савдо додани бонус ба мизочон барои хариди ғайринақдӣ.



БОНКИ МИЛЛИИ ТОҶИКИСТОН



NATIONAL BANK OF TAJIKISTAN

Ташаккур ба диққататон